

В.В. ХИМИНЕЦЬ, канд. екон. наук, доцент, Ужгородський національний університет

РОЛЬ КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПИ

В роботі показано, що Карпатський Євро регіон відіграє значну роль в соціально-економічному розвитку та особливо в екологічному становищі на території всієї центрально-східної Європи. В умовах сталого розвитку Карпатського Євро регіону, продуктивні сили і структура економіки повинні якнайтісніше узгоджуватися з наявними ресурсами, відтворювальним і асиміляційним потенціалом навколишнього природного середовища всіх територій, які входять до його складу.

Ключові слова: сталий розвиток, Карпатський Євро регіон, транскордонне співробітництво, економіка природокористування.

Europe. In the sustainable development of the Carpathian Euroregion, the productive forces and the structure of the economy should closely coordinated with the available resources, reproductive and assimilative capacity of the environment to all the territories of its member.

Keywords: sustainable development, the Carpathian Euroregion, transboundary cooperation, environmental economics.

Вступ. Україна володіє найдовшим сухопутним зовнішнім кордоном серед європейських країн, а 19 з 25 адміністративно-територіальних регіонів держави є прикордонними, загальна площа яких становить 77% території країни. Такі обставини відкривають великі можливості в сфері міжнародної економічної інтеграції, зокрема між прикордонними територіями України та Європейського Союзу. Одним з головних викликів, що постали перед людством у сучасну добу, є нагальна потреба зміни ставлення суспільства до природи. В умовах масштабних суспільно-політичних змін, які відбуваються в Україні, прийняття доктрини сталого розвитку може бути адекватною відповіддю на виклики часу і має стати однією зі складових модернізаційної стратегії розвитку України. Доцільність переходу до реалізації стратегії сталого розвитку визначається як внутрішніми чинниками, так і зовнішніми, що пов'язані з євроінтеграційними прагненнями України та необхідністю виконання міжнародних зобов'язань нашої країни.

Сталий розвиток визначено ключовим принципом усіх політик ЄС. Згідно з цим принципом політика повинна враховувати економічний, соціальний та екологічний аспекти, а досягнення цілей в одній із сфер політики має не стримувати прогресу в іншій. Сталий розвиток поступово стає головною метою регулювання питань в усіх сферах суспільного життя ЄС. При розробці політики чи дій в одній сфері суспільного життя слід визначати можливі наслідки економічного, екологічного та соціального впливу (як позитивні, так і негативні) на інші сфери політики. ЄС працює задля сталого розвитку Європи, ґрунтуючись на збалансованому економічному зростанні та стабільності цін, конкурентноспроможній соціальній ринковій економіці, спрямованій на повне забезпечення робочими місцями, високий рівень освіти,

соціального прогресу, захисту і покращення якості довкілля.

Аналіз досліджень і публікацій. Питанням транскордонного співробітництва в останній час приділяли значну увагу вчені всієї Європи і, зокрема України, (Андерсон Н.В., Балян А.В., Долішній М.І., Кіш Є.Б., Кравців В.С., Мікула Н.А., Лендел М.А. та інші). В той же час залишається ще ряд питань, які потребують вдосконалення та вирішення: юридично-правове забезпечення діяльності, недосконала інфраструктура, проблеми транспортного сполучення, умови запровадження сталого розвитку на території Карпатського Єврорегіону тощо.

Мета статті: проаналізувати характер співпраці країн-учасниць Карпатського Єврорегіону, проблеми, що заважають успішному співробітництву прикордонних областей України та прикордонних територій інших країн-учасниць даного Єврорегіону, а також визначити можливі шляхи розв'язання цих проблем та реалізації ідей сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Транскордонне співробітництво - це спільно розпочата діяльність, що має на меті зміцнення і подальший розвиток сусідських контактів між спільнотами і територіальними владами двох або більше сторін договору. За своєю суттю транскордонне співробітництво передбачає різного роду контакти (зв'язки) людей, які, при певних обставинах, зумовлюють появу спільної діяльності [3,5,7].

Однією з форм співробітництва прикордонних територій суміжних держав є єврорегіони. Єврорегіон – це юридично оформлена (за нормами Ради Європи) територія транскордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох або більше держав, які мають спільний кордон. Це співробітництво спрямоване на координацію взаємних зусиль і здійснення ними узгоджених заходів у різних сферах

життєдіяльності. Діяльність єврорегіонів розглядається як один з елементів загальноєвропейської системи пріоритетів, який відповідає принципів інтеграції держав через інтеграцію регіонів. Така діяльність передбачає прискорення соціально-економічного розвитку транскордонних регіонів, кадрову, інфраструктурну підготовку регіонів і країни в цілому для поглиблення співробітництва з ЄС, прискорення європейських процесів інтеграції, реалізацію потенціалу формування експортної спеціалізації регіонів, розвиток міжнародних зв'язків у галузях туризму, рекреації, охорони навколишнього природного середовища. Це також своєрідний полігон для апробації сумісності законодавства різних країн і правових систем [2,5].

Перші активні спроби транскордонної співпраці в Європі розпочалися всередині 60-х років, саме тоді починається активне використання такого інструменту транскордонної політики, як єврорегіони. Наприкінці ХХ століття регіональна політика ЄС перейшла до нової парадигми – від застосування механізмів ліквідації диспропорцій регіонального розвитку шляхом міжрегіонального перерозподілу ресурсів до мобілізації природно-ресурсного потенціалу територій і застосування принципу субсидіарності. Цей підхід був використаний суміжними прикордонними регіонами Європи, які налагодили взаємні контакти між державними регіональними органами влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, суб'єктами господарювання територій, об'єднуючи зусилля для вирішення спільних проблем. Німеччина, Польща, Чехія та інші країни створили єврорегіони по всьому

периметру своїх кордонів, що сприяло поглибленню євроінтеграційних процесів та удосконаленню механізмів фінансування регіонального розвитку в ЄС. Основні пріоритетні напрями фінансової підтримки ЄС базувалися на загальних засадах просторового облаштування європейського континенту, прийнятих Радою Європи, і передбачали підвищення координованості та узгодження розвитку суміжних прикордонних територій сусідніх країн шляхом розробки концепцій спільного розвитку транскордонних регіонів [4,5].

Маючи спільні кордони з ЄС і межуючи на східному кордоні з Росією, Білоруссю, Молдовою та Туреччиною, Україна володіє значним геополітичним потенціалом для розбудови ефективного транскордонного співробітництва. Територія та транспортні системи України відіграють унікальну транзитну роль на традиційних торгівельно-транспортних шляхах, як через нові кордони ЄС зі Сходу до Європи, так і вздовж них - з Півдня на Північ. Наша країна залучена до діяльності семи єврорегіонів – «Буг», «Верхній Прут», «Дніпро», «Карпатський», «Нижній Дунай», «Слобожанщина» та «Ярославна». Цей процес триває – готуються проекти щодо створення єврорегіонів: "Дністер" (Вінницька та Одеська обл., Молдова), "Сян" (Львівська обл., Підкарпатське воєводство Польщі), "Земплін" (Закарпатська обл., Кошицький край Словаччини). Територія України, що входить до складу єврорегіонів – це майже 20% населення країни (9 областей, 110 районів, 109 міст).

Карпатський Єврорегіон – створений у 1993 році, до його складу входять прикордонні адміністративні одиниці п'яти держав - Угорщини, Польщі, Румунії, Словаччини, України. Він охоплює територію площею 132,7 тис. кв. км., з населенням майже 16 млн. чоловік. Пріоритетами функціонування Карпатського Єврорегіону вважаються: розвиток транспортного зв'язку на його території; вирішення проблем розвитку інфраструктури, туризму; створення сучасної функціональної структури економіки регіону; розширення європейського та атлантичного співробітництва; запровадження концепції сталого розвитку.

Принципи стратегії регіонального розвитку прикордонних територій визначаються не тільки проблемами економічного і соціального розвитку, але й тісно пов'язані з екологічним станом (цілісність екосистем, ресурсні можливості біосфери, біорізноманіття тощо). Зрозуміло, що для Карпатського Єврорегіону найбільш важливою сьогодні постає проблема екологічної безпеки. Вплив екологічних реалій на всі без винятку аспекти політичного, економічного, демографічного, соціогуманітарного та духовно-морального розвитку Карпатського Єврорегіону є настільки очевидним і масштабним, що нехтування ним виглядає, в кращому випадку, недалекоглядним і безвідповідальним.

Сталий розвиток територій. На Всесвітній екологічній конференції з природного середовища й розвитку, яка відбулася в Ріо-де-Жанейро у червні 1992 року, визначено і прийнято 27 загальних принципів, дотримання яких є обов'язковою умовою переходу суспільства до сталого розвитку. В їх основу, згідно прийнятої "Програми дій", мають бути закладені наступні обов'язкові правила [6,10].

- забезпечення психічного розвитку та здоров'я людини с основним завданням життєдіяльності кожного суспільства;

- визначення розумної й достатньої межі задоволення власних матеріальних потреб людини;

- прагнення охороняти основні екосистеми Землі та опанувати знаннями про управління природними ресурсами;
- прийняття концепції відкритої економічної системи та засад справедливої торгівлі;
- узгодження національних екологічних політик та створення міжнародних проєкологічних структур;
- розвиток прав й активності громадян.

В самому загальному вигляді, в концепції сталого розвитку суспільства, орієнтованого на оптимальне задоволення потреб людей, забезпечення достатньої якості життя, раціонального використання природних ресурсів і збереження довкілля, основна увага акцентується на створенні таких передумов:

- політична система має забезпечити участь широкої громадськості у прийнятті всіх важливих рішень;
- економічна система повинна вміти організувати розширене виробництво та науково-технічний прогрес на власній основі і забезпечувати збереження еколого-ресурсної бази;
- соціальна система покликана знімати напруження, що виникають в процесі економічного розвитку;
- технологічна система повинна стимулювати постійний і ефективний пошук нових оптимальних рішень;
- владна структура має мати гнучкий характер і бути здатною до самокорекцій та самовдосконалення;
- міжнародна система повинна сприяти розвитку торгових та фінансових зв'язків на взаємовигідній основі.

Тобто, перехід до сталого еколого-економічного розвитку на території Карпатського Єврорегіону має визначати стратегію співпраці держав-засновників у ХХІ столітті, особливо у питаннях збереження біосфери та навколишнього середовища. Основною метою Карпатського Єврорегіону при запровадженні концепції сталого розвитку, має стати прагнення створити умови для висхідного економічного розвитку територій, які входять до складу міждержавного утворення та збереження здоров'я людей, які проживають на вказаних територіях. Зреалізувати такий розвиток можливо на основі наступних принципів міждержавної співпраці [1,5]:

- поваги до державних суверенітетів і територіальної цілісності учасників міждержавного утворення;
- врахуванні інтересів всіх країн при розробці концепцій, планів і програм розвитку на близьку і тривалу перспективу;
- гармонізації державних, регіональних і місцевих інтересів: створенні ефективних механізмів розвитку транскордонної співпраці.

Прикордонні території, як правило, є периферійними по відношенню до центральної частини своєї держави і економічно менш розвиненими. У прикордонних регіонах як правило присутня етнічна напруга, пов'язана з часто непростю історією розмежування єдиного простору тими або іншими межами і відповідними обмеженнями. Виникають взаємні претензії сусідніх народів і держав, які можуть послужити причиною регіональних конфліктів.

Проблема комплексного, узгодженого і скоординованого на міжрегіональному рівні економічно ефективного і екологічно безпечного використання природних умов і ресурсів прикордонних територій вимагає транскордонної співпраці. Йдеться, зокрема, про ефективніше, збалансоване використання ресурсного чинника, транспортно-географічного положення, водно-ресурсного, біосферно-біоресурсного, рекреаційного і сільськогосподарського потенціалів.

Серед чинників, які стримують повноцінне використання можливостей трансграничної співпраці для вирішення проблем соціально-економічного розвитку прикордонних територій в Україні можна виділити:

- відсутність цілісної концепції державної політики щодо регіонального розвитку країни;

- відсутність інституційного базису регіонального розвитку на національному і регіональному рівнях;

- низький рівень залучення до просування транскордонної співпраці установ недержавного (суспільного) і бізнес секторів, що здійснюють свою діяльність в прикордонних регіонах України;

- переважаюче сприйняття транскордонної співпраці на рівні центральних, регіональних і місцевих органів виконавчої влади України як області виключно зовнішньоекономічної діяльності і недооцінка його ролі в територіальному соціально-економічному розвитку;

- у багатьох випадках регіональні і місцеві органи влади виявляються не готовими до сприйняття транскордонної співпраці як сфери, яка потребує їх координуючих функцій і функцій нагляду за дотриманням вимог чинного законодавства, а не просто в застосуванні жорсткого контролю і адміністративного регулювання;

- на відміну від країн Центрально-Східної Європи, з якими Україна має загальну межу і в яких в загальні органи єврорегіонів переважно делегуються представники суспільного і бізнес секторів, прикордонні регіони нашої країни представлені в цих організаціях, як правило, державними службовцями, що не сприяє залученню українських ділових кіл, представників малого і середнього бізнесу, суспільного сектора до просування транскордонної співпраці.

Комплексною оцінкою сталості розвитку країни чи регіону є індекс екологічної сталості (Environmental Sustainability Index), що був презентований під час Всесвітнього економічного форуму в Давосі у 2001 р.

Екологічна сталість країни визначається за 5 головними складовими [8].

- *екосистеми* – якість повітря, біорізноманіття, ґрунти, кількість і якість води;

- *екологічні стреси* – забруднення повітря і води, забруднення твердими відходами і токсичними речовинами, деградація ґрунтів, демографічні проблеми;

- *уразливість людини* – безпека продуктів харчування, вплив стану довкілля на здоров'я, екологічні катастрофи;

- *соціальні та інституційні можливості вирішувати екологічні проблеми* – екологічне управління, еко-ефективність, відповідальність приватного сектору, наука і технології;

- *глобальне управління* – емісія парникових газів, участь у міжнародних екологічних угодах, транскордонний вплив.

У рейтингу 133 країн світу, складеному за здатністю країн вирішувати екологічні проблеми і досягати поставлених у цій сфері цілей, у першу п'ятірку увійшли Нова Зеландія, Швеція, Фінляндія, Чехія і Великобританія. Україна посіла 51-е місце, а за категоріями відповідно 30, 58, 107, 59, 92 і 129 місця. За цими показниками Україна потрапила до групи країн, що мають значні природні ресурси, але характеризуються низькою ефективністю їх використання.

В Україні склалася вкрай нераціональна структура природокористування, яка є наслідком домінування природомістких галузей промисловості, ресурсо- та енергоємних технологій, сировинної орієнтації експорту і водночас надмірної концентрації виробництва в промислових центрах і регіонах країни. За період економічних перетворень у структурі промислового виробництва України різко зросла частка сировинно- та енергомістких й водночас найбільш забруднюючих докільля галузей промисловості – гірничо-металургійної, паливно-енергетичної, хімічної та нафтохімічної – з 17,3 % у 1991 р. до понад 60% у 2008-2010 рр.

Сформувався яскраво виражена сировинна спрямованість експорту. Частка матеріало- і енергоємних галузей в українському експорті сягнула близько 60%, причому 40% від усього експорту припадає на продукцію лише однієї галузі – чорної металургії. Оскільки збільшення експорту відбувається передусім за рахунок енергоємних виробництв, воно потребує зростання імпорту енергоносіїв, які використовуються переважно для виробництва первинної сировини та напівфабрикатів. У геостратегічному аспекті це загрожує перетворенням України на сировинний придаток розвинених країн.

Висока ресурсо- та енергоємність економіки України призводить до надмірного забруднення території країни. Україна порівняно з країнами Європейського Союзу має високі показники утворення та накопичення відходів виробництва і споживання. Особливо швидко зростають кількість і різноманітність твердих побутових відходів, у складі яких переважну більшість становлять упаковочні матеріали. Значно забруднює атмосферу транспорт, зокрема автомобільний, який щороку продукує та викидує в атмосферу до 6 млн. тонн шкідливих речовин. Сільськогосподарське виробництво також ґрунтується на несталіх моделях природокористування. Для України характерні надмірна освоєність земельних ресурсів (72% замість допустимих 60-65% загальної площі), критична розораність території (досягає 58% замість допустимих 40%, для порівняння: у Великобританії, Франції, ФРН – 28-32%), недостатня площа лісів (15,7% замість умовно оптимальних 22-25%) і еколого-стабілізуючих компонентів ландшафту в цілому (лісів, незайманих заплавл, природних лук тощо, 37% замість 40-45%).

Вкрай актуальною і надзвичайно гострою залишається проблема якості питної води, оскільки за ступенем водозабезпечення Україна посідає одне з останніх місць серед країн Європи, а за водоемністю ВВП – перевищує середньоєвропейський показник у кілька разів. Понад 75% населення України споживають воду з поверхневих джерел водопостачання, які сьогодні мають високий ступінь забрудненості. Тому значна частина населення України одержує питну воду з істотними відхиленням від нормативів.

Значну дестабілізацію в екологічну ситуацію Карпатського Єврорегіону і курортних зон вносять, зокрема, науково-необґрунтоване вирубування лісів.

Внаслідок збезлісення схилів в Карпатах активізуються зсувні процеси, збільшується кількість паводків на гірських річках, змінюється мікроклімат. Залісення вирубок монокультурою ялини призводить до частих буреломів [2,10].

Для Карпатського Єврорегіону особливо гострою є проблема гірських районів, які повинні мати спеціальний статус, яким би законодавчо закріплювалися необхідні пільги і соціальні гарантії їх жителям, У цьому зв'язку дуже важливе значення має прийнятий Верховною Радою Закон України «Про статус гірських населених пунктів України» (Закон України № 56/95 від 15.02.1995 р.) та прийняття Державної програми соціально-економічного розвитку Карпатського регіону, розроблену Інститутом регіональних досліджень НАН України разом з Міністерством економіки України та виконавчими структурами обласних рад Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської і Чернівецької областей.

Приходиться констатувати, що в Карпатському Єврорегіоні темпи деградування «сфери життя» значно перевищують темпи усвідомлення населенням і владою цього надзвичайно небезпечного процесу. Регіон характеризується різнорівневою системою виробничих відносин, його виробничі потужності зорієнтовані на комплектуючі вироби. Зокрема, в українській частині Карпатського Єврорегіону, панівне місце займають енерговитратні лісопереробний і сировинно-видобувний комплекси. Нарощування обсягів виробництва в цих галузях весь час супроводжувалося створенням хімічних і лісохімічних потужностей, хронічним відставанням технологій від світових стандартів, неконтрольованою появою і нагромадженням різноманітних токсичних відходів, техногенним навантаженням на довкілля регіону. Особливо великої шкоди довкіллю Карпатського регіону наносить варварське відношення до основного природного багатства - лісів. Науково необґрунтовані великі рубки лісу в останні століття привели до зменшення їх площ, порушили вікову структуру, зменшили природний приріст деревини, нанесли шкоду водоутворюючій системі, стали причиною частих стихійних лих (повені, зсуви, селеві потоки, змив родючого ґрунту, буреломи тощо). Поступово Карпатський Єврорегіон з "перлини Європи" перетворився в екологічно усереднений регіон техногенно забрудненого континенту [2,10].

Для захисту від весняних талих та великих осінніх дощових вод цивілізована Європа століттями будувала дамби, берегові укріплення, регулюючі стік водосховища інші гідротехнічні захисні споруди на ріках. Цього було достатньо щоб цілком захистити себе від великої води. Ці технічні споруди надійно захищали людство від води до останніх десятиліть. Все різко змінилося на початку ХХІ століття, коли паводки та повені почали виникати досить часто і непрогнозовано, а велика вода почала виходити з під контроль людини та з великою силою нищити всі техніко-технологічні надбання людства.

Потрібно визнати, що метеорологічні умови, як восени 2010 року, так і на його прикінці та на самому початку 2011 року, були й насправді несприятливими для Європи. Літні дощі та зимове потепління сприяли раптовому накопиченню великих мас води в Карпатах та Альпах, які швидко переповнили русла багатьох рік і вилилися на європейські долини. Але будучи причиною виникнення повеней, надмірна кількість води аж ніяк не може виступати головним винуватцем тих катастрофічних наслідків і величезних збитків, які випали на долю Європи та, зокрема і Закарпаття у

1998 і 2001 роках. Такого руйнівного, як 2010-й рік, Європа ще не знала ніколи. Збитки від повеней 2010 року в Європі оцінюються сумою майже в 40 мільярдів євро. Найстрашніше полягає в тому, що інтенсивність повеней, їх частота виникнення, залиті водою території, масштаби руйнацій, які вони приносять та кількість людських жертв зростають з року в рік.

За висновками багатьох науковців і спеціалістів, які вивчають ці явища, основну причину катастрофічних повеней останнього часу слід шукати не тільки у зміні природних умов, а у великому техногенному тиску на природу, який спричинює людство в останні роки. Саме техногенний тиск є причиною всіх природних катаклізмів, в тім числі зміні природних умов та все зростаючій кількості і інтенсивності паводків і повеней.

Україна є однією з небагатьох країн Європи, в якій відсутні такі важливі стратегічні документи, як Національна стратегія сталого розвитку та Національний план дій з охорони навколишнього середовища [8,9]. В той же час план дій «Україна – ЄС» містить підрозділ «Сприяння сталому розвитку», який передбачає:

- вжити подальших заходів щодо завершення створення адміністративних структур і процедур для забезпечення стратегічного планування сталого розвитку та узгодженості дій між відповідними задіяними сторонами;

- завершити розробку та прийняти державну стратегію сталого розвитку, здійснити заходи для забезпечення її імплементації; передбачити заходи реалізації довготермінової стратегії;

- вжити подальших заходів щодо включення питань захисту навколишнього середовища до політики у інших сферах, зокрема у галузі промисловості, енергетики, транспорту, регіонального розвитку та сільського господарства.

Досягнення сталого розвитку потребує глибоких структурних змін та оволодіння новими інструментами та механізмами у різних галузях економічного, соціального та політичного життя. На національному і місцевому рівнях сталий розвиток вимагає міжгалузевих інституцій та інтегруючих механізмів, які можуть залучати уряди, громадянське суспільство та приватний сектор до вироблення спільного бачення, планування та прийняття рішень.

Стратегічний підхід до сталого розвитку вимагає ґрунтовного розуміння концепції сталого розвитку та її наслідків. Важливо забезпечити цілеспрямовані кроки у прийнятті політичних рішень та діях у напрямі до сталого розвитку. Тому стратегічний підхід до такого розвитку передбачає видозміну всієї філософії мислення та політичної діяльності, що передбачає перехід:

- від розробки та виконання фіксованих планів, які швидко застарівають, до створення адаптивної системи, яка може постійно покращуватися;

- від відповідальності лише держави до відповідальності всього суспільства за розвиток;

- від централізованого і підконтрольного прийняття рішень до поширення прозорих переговорів, співпраці та узгоджених дій;

- від фокусування на прийнятті законів чи інших нормативних актів до фокусування на якісних результатах управлінських процесів;

- від галузевого до інтегрованого функціонального планування.

Важливими для досягнення сталого розвитку є запровадження загальних принципів сталого управління: відповідальність держави за сталий розвиток і збереження природи; участь громадськості у процесах прийняття рішень; забезпечення відповідальності за відновлення ушкоджених екосистем; екологічна освіта і виховання.

Необхідно у найкоротший термін ухвалити Національну стратегію сталого розвитку, розробити та прийняти Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища, посилити повноваження Міністерства охорони навколишнього природного середовища у сфері інтеграції екологічної політики у галузеві політики, євроінтеграційної адаптації екополітики України, еколого-економічного регулювання, стратегічного планування переходу до сталого розвитку [1,6].

Сталий розвиток прикордонних територій послужить поштовхом до розробки концепції гармонійного менеджменту, яка в завданнях управління еколого-економічними ринковими системами використовуватиме принцип гармонійної впорядкованості і узгодженості. Стратегія сталого еколого-економічного розвитку Карпатського Єврорегіону мала б передбачати, що продуктивні сили, структура економіки, спеціалізація та розміщення виробництв в сучасних умовах повинні якнайтісніше узгоджуватися з наявними ресурсами, продуктивним, відтворювальним і асиміляційним потенціалом навколишнього природного середовища всіх територій, які входять до складу Карпатського Єврорегіону. Більше того, рівень та характер використання природних ресурсів, насамперед земельних, водних і мінерально-сировинних, масштаби й напрями вкладення грошей та капіталів, орієнтація технікотехнологічного та організаційного прогресу мають бути узгоджені не лише з поточними, а й з перспективними потребами населення всіх територій, які входять до складу Карпатського Єврорегіону [10,11].

Висновки. При реалізації ідей сталого еколого-економічного розвитку на рівні Карпатського Єврорегіону, потрібно виходити з того, що цивілізовані народи покликані захищати і множити добро, законами і владою утверджувати в суспільстві і суспільній свідомості вищі духовні цінності людського життя. У цьому контексті важливе значення мають мати Концепція, Програми і Плани соціально-економічного розвитку всіх територій, які входять до складу єврорегіону, на близьку і тривалу перспективу, в основу яких повинні закладатися ідеї та принципи сталого розвитку.

Тільки освіта, інтелект і екологічна культура, тобто безперервна освітянська навчально-виховна робота, можуть закласти основи сталого еколого-економічного розвитку окремих регіонів, країн та й світового товариства в цілому.

Список літератури: 1. *Андерсон Н.В.* Проблеми сталого регіонального розвитку в умовах транскордонної конкуренції: досвід єврорегіону «Нижній Дунай» / Н.В.Андерсон // Економічні інновації. Випуск 37: Організаційно-управлінські інновації у природокористуванні та ресурсозбереженні. Зб. наук пр. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних

досліджень НАН України, 2009. – С. 21-29. **2.** *Балян А. В.* Форми та механізми активізації єврорегіонального транскордонного співробітництва України та держав Центральної Європи/ А.В.Балян // Науковий Вісник Ужгородського університету. Сер. Економіка. - 2005. – в.7. - С. 80-88. **3.** *Беленький П.Ю., Мікула Н.А., Матвеев Є.Е.* Конкуренційність на транскордонних ринках/ П.Ю.Беленький, Н.А.Мікула, Є.Е. Матвеев// Інститут регіональних досліджень НАН України: – Львів. – 2005. – 214 с. **4.** *Герасимчук З.В., Поліщук В.Г.* Концептуальні засади стимулювання сталого розвитку регіону / З.В. Герасимчук., В.Г. Поліщук // Економіка і регіон. – 2010. – № 1 (24). – С. 8-15. **5.** *Долішній М., Кравців В.* Карпатський регіон у контексті державної економічної політики: оцінка стану і стратегія розвитку/ М.Долішній, В.Кравців // Економіка України. – 1995. - № 8. – С.24-35. **6.** *Дорогунцов С., Ральчук О.* Сталый розвиток: траєкторія можливостей та обмежень / С.Дорогунцов, О.Ральчук // Вісник НАН України. - 2000 . - № 8. - С. 3 -14. **7.** *Мікула Н.* Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво. /Н.Мікула//. - Львів: ІРД НАН України, 2004. – 396 с. **8.** Сталый розвиток регіонів України [Доповідь] /Наук. кер. М.З.Згуровський // НТУУ «КПІ», – К.: 2009. – 166 с. **9.** *Сторонянська І. З.* Стратегічні цілі та пріоритети державного регулювання процесів економічної інтеграції регіонів України / І. З. Сторонянська // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ II. Економічні й соціальні аспекти європейських інтеграційних процесів та інтеграції України в загальноєвропейські й регіональні структури. — 2009. — С. 201–207. **10.** *Химинець В.В.* Еколого-економічні засади сталого розвитку Закарпаття / В.В.Химинець // Монографія. – Видавництво «Карпатська вежа». – Ужгород, 2004. – 212 с. **11.** *Химинець В.В.* Еколого-економічна освіта в контексті сталого розвитку / В.В.Химинець // Навчально-методичний посібник. – Ужгород: Вид-во «Два кольори», 2009. – 220 с.

Надійшла до редакції 8.04.2013

УДК 316.42 + 330.34

Роль карпатського єврорегіону в реалізації сталого розвитку Європи/ В.В. Химинець// Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - № 46(1019) - С. 43-52. Бібліогр.: 2 назв.

В работе показано, что Карпатский Еврорегион играет значительную роль в социально-экономическом развитии и особенно в экологической ситуации на территории всей центрально-восточной Европы. В условиях устойчивого развития Карпатского Еврорегиона, производительные силы и структура экономики должны теснейшим образом согласовываться с имеющимися ресурсами, воспроизводственным и ассимиляционным потенциалом окружающей среды всех территорий, входящих в его состав.

Ключевые слова: устойчивое развитие, Карпатский Еврорегион, трансграничное сотрудничество, экономика природопользования.

There has been shown in the work that the Carpathian Euroregion plays an important role in the socio-economic development and especially in the environmental situation in the whole Central and Eastern Europe. In the sustainable development of the Carpathian Euroregion, the productive forces and the structure of the economy should closely coordinated with the available resources, reproductive and assimilative capacity of the environment to all the territories of its member.

Keywords: sustainable development, the Carpathian Euroregion, transboundary cooperation, environmental economics.